

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
" pol leta	3 " 30 "
" četrt leta	1 " 70 "
" mesec	— " 60 "

Po pošti:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četrt leta	2 " — "
" mesec	— " 70 "

SLOVENEČ.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznaniła.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; veče pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (stempel) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

Št. 18.

V Celovcu v saboto 3. marca 1866.

Tečaj II.

Naši deželni zbori in naš politični program.

I.

Prišel je gospodar in rekel svojemu hišniku: „Daj odgovor od svojega hiševanja“. Poslanci našega slovenskega naroda so se zbirali v lepih hišah in prostornih dvoranah, sedeli, govorili in sklepali o najimenuitnejših zadevah, o največjih potrebah in o najsvetejših pravicah našega naroda, — za vse to pa tudi dobivali vsaki den svojo dnino in stali ubogim Slovencem v treh mesecih tisoč in tisoč goldinarjev. Zdaj po dokončanem delu pa pride hišni gospodar, pride narod naš, in pravi: „Dajte rajtengo, odgovor od svojega hiševanja!“

„Slovenec“ dobro ve in pozna potrebe in pravice slovenskega naroda, — „Slovenec“ si je nalogo postavil, za narod slovenski in pravice njegove na vso moč pisati in delati; zatorej tirja „Slovenec“ v imenu slovenskega naroda poslance naših deželnih zborov pred svoj sodni stol in kliče jim tehtne besede: „Dajte odgovor od svojega hiševanja!“ —

Pa vsega, kar se je po naših zborih obravnovalo, „Slovenec“ ne more pretresovati, manjka mu časa in prostora, — torej bode omenjal le tistih reči, ki se tičejo naših političnih zadev, kakor so razkazane v znamen mariborskem programu.

Podlaga našega političnega programa sta: oktoberska diploma in septemberski manifest. Prašamo:

Kako so se naši deželni zbori obnašali v državopravnih zadevah?

Leta 1865 se je veliko sprebernilo v državopravnih zadevah in v notranjej politiki. Šmerling in njegov februarji patent je padel, in stopil je na njegovo mesto Belcredi in z njim oktoberska diploma in septemberski manifest. Zdaj je bil hud ogenj v strehi; nemški ljubljeneč, februarji patent, je stavil Nemce nad vse druge avstrijske

ske narode; Nemci bi bili gospodje, drugi narodi pa strežaji, Nemci bi bili sedeli pri bogati mizi, drugi narodi bi pa bili za pečko kosti glodali. Ta patent je djan v začasni počitek in dobro bode za Avstrijo, ako se dene v večni pokoj. Mesto njegovo je prevzela oktoberska diploma, ktero so nemški liberalci gerdili in črnili, zasmehovali in zasramovali, kakor bi ne bila nepreklicljiva beseda presvitlega cesarja. Ne čudimo se torej, da so vsi nemški liberalci tudi po naših zborih zagnali strašen hrup in se vzdignili zoper Belcredija in cesarski manifest. Naši rodoljubni poslanci so zvesto stali na strani presvitlega cesarja in grofa Belcredija, pa branili oktobersko diplomu in septemberski manifest. Huda vojska je bila; ostre in strupene pšice so letele na rodoljubne naše zastopnike, letele so iz ust liberalnih govornikov in iz nemških časnikov. Res velike serčnosti in iskrene rodoljubnosti je treba, da človeku seree ne upade v takem boju. Stali so naši kot ognjeni levi, in njih imena se bodo svetila v bukvah slovenske zgodovine na veke vekov, — naj vesoljni svet sliši in zve, kaj so govorili in kaj delali.

Začnimo torej in pogledimo, kako so se obnašali naši zbori.

Koroški zbor se je štirikrat vzdignil proti sept. manifestu. Ko j v 1. seji je vložil baron Herbert nek protest proti temu, da se je feb. patent djal v počitek; 27 poslancev je bilo ta protest podpisalo. Tega predloga niso podpisali: grof Goes, bar. Schluga, bar. Aichburg, dr. Rulic, Breyha in knezoškof dr. Wiery.

V 7. seji se je o tem predlogu govorilo. Posebno so se za „Verfassungsfreunde“ skazali: poročevalec dr. Stieger, prvi govornik Čabušnik in zdanji državni poslanec in part. bar. Herbert. Pa vsi govori so se sukali v tem le kolobaru:

Ni bilo treba, da se je ustavil februarji patent; tudi po drugem potu bi se bilo

moglo pogajati z Madjari. Ali nobeden teh govornikov ni dokazal tistega pota: oži zbor nima pravice obravnavati državopravnih prašanj; širji zbor še ni bil stopil nikoli v življenje, kako bi se torej zravnila zamotana štrana? Le tako in le po tem potu, ktere ga nam kaže sept. manifest!

V tej seji je bilo poslancev pričujočih 33; za Herbertov predlog jih je glasovalo 28, proti njemu: Aichburg, Breyha, Rulic, Švab, Schluga; knezoškofa ni bilo v seji. Nasproti temu predlogu ni govoril nihče, — nekatere poprave so Rulic, Švab in Breyha nasvetovali, pa njim ni obveljalo. Škoda, da nimamo kakega Razlaga ali Hermana! Tretjič so se zaleteli poslanci naši proti sept. manifestu v 26. seji, kjer so poslance volili za državni zbor, ktere ga pa vsaj zdaj ni in Bog ve, kakošen da bode. Volilo jih je 32 poslancev in bar. Herbert je dobil 28 glasov. Kako je mogoče, da so se pri tej volitvi udeleževali tudi taki poslanci, ki poprej protesta niso podpisali niti zanj glasovali? Ta volitev meri ravno tako proti Belcrediju, kakor tisti protest; nam se to dozdeva nedosledno in kaže politično nestanovitnost.

Tako je vganjal koroški dež. zbor proti sedanjemu ministerstvu; zraven so nekteri poslanci še poskerbeli, da ste prišle dve zaupnici, ki terdite, da nekaj občin stoji za deželnim zborom in je njegovih misli.

Deželni zbor je šel domu, ali ostala je v Celovcu njegova duša, seree in glava: deželni odbor Pa še ta je poskusil doživiti zoper sedanje ministerstvo! To je bilo 26. februarja, ko je napravil neko svečanost na čest februarjemu patentu. Res velika skerb našega dež. odbora! Na kar ni mislila nobena živa duša, mislil je on in je oskerbel sv. mešo v ta namen, — pa vse nekako pokotično, krotko in tiho, kakor da bi si sam nič prav ne upal. Mi nismo bili v cerkvi in ne vemo prav povedati, ali je bila vesela ali črna sv. meša, le to očitno

Besednik.

Kaj piše g. Heinrich o Kranjcih?

Precej davno je že temu, kar sem v neki beljaški kavani prebiral razne časnike, ki so ležali v lepem redu po vrsti na zeleni mizi; popoldne namreč in na večer ni gnječe, ker „škrici“ — svinko bijejo. Bila jih je velika rajda s „figurami“ in brez „figur“ (podob), ter so kazali, da je človek v resnici čudna „figura“, ki se ne da v noben okvir tako spraviti, kakoršen je. Ali so ljudje že res obnoreli ali pa so še le na pragu norosti, ne vem prave povedati. Ravno sem se hotel vtopiti v pravna premišljevanja, kar mi pošepeta nek prijazen duh na uho ter pravi: „Vidiš, prijatelj! ljudem penozov manjka, zato se tako spakujejo. Če misliš, da je resnica vsa ta kolobocija, ki se v časnikih bere, potlej se ti bo slabo godilo; kajti eden te bo vlekel za nos na „tibb“, eden pa na „bistabor“, eden te bo priganjal na „hi“, drugi bo pa spet na vse grlo za teboj vpil „oh“, tako da naposled ne

boš vedel, ali ti glava na ramenih stoji, ali ramena na glavi. Izmed teh časnikov, ki jih tukaj vidiš, ni nijeden za tvojo rabo. Vsi jo trobijo v rog velike Nemčije, ki je menda tako velik, da seže devetkrat okoli zemlje, pa ga morajo tudi vsi ljudje slišati, enako tistemu oslu, ki je rigal v Noetovi barki, ki so ga tudi vsi ljudje čuli; zakaj kdor v ta rog ne trobi, ali kdor ga počej posluša ter od veselja z rokami plaskati, videl ga boš kmalo v kaki čudni „figuri“ našemarjenega, da kratkočasi po kavanah, krémah, pivarnah, postopališčih igravce, postopače in druge. Sicer pa tudi delavni ljudje po mestih radi časnikarske „figure“ gledajo ter prebirajo novičarske laži, da potem lože zaspé, če so prej morda črno kavo pili! Kajti take dolgočasne reči prej pripeljejo tožljivca na posteljo, kakor če bi kaj mikavnega brali. Vidiš, tako je na svetu, povsod drugačna navada: Na kmetih ljudje rožnikranc molijo, predno gredo spat, po mestih pa — časnike beró. Sicer sem pa tudi že pri molitvi videl ljudi dremati pa zejati, vendar pa je po mojih mislih boljše med molitvijo zaspati (červno tudi to ni lepo in pravo!), nego med branjem kakega neslanega časnika. — Duh

mi je hotel še govoriti, jaz pa ga ustavim in pravim: „Nisem prišel v kavano poslušati tvoje pridige, ker jo v cerkvi lahko slišim in nikar se ne togóti zoper nemške in nemškutarske časnike, ker vem, da jih tudi ti rad prebiraš. Da mi nisi napénih misli razodel, tega res ne morem tajiti, zlasti če pogledava to le „Beilage zu Waldheim's illustrierte Blätter“ 7. oktobra in bereva, kaj in kako A. Heinrich piše o kranjski deželi.

„Nekteri popotniki, piše on, se ne učijo spoznavati krajev in stanovavcev, temveč le mimogredé gledajo ali prebirajo kak krapis, ki si ga v réci derže. Očala na nosu in z zlatom preštepáno kučmo na glavi se ujkajo sedé na mehkih sedežih v vozu, ki derdra po železnici. V desnici derže smodko, v levici pa Lloydov popis železnice med Terstom in Ljubljano, beró imena postáj, mimoletéčih gradov in gorá ter se posmehujejo slabi (se ve da le po njih misli) pisavi, ktere se pa vendarle nekaj priučé. Ti presojevalci, ki se jim najbolje prilega, da bi doma za pečjó ležali, zbleknejo zdaj pa zdaj, kedar se kaj novega prikaže, ktero, ter se ob enem še ob kolena vdarijo: „herrlich, reizend!“ — strašno lepo in krasno ali to obéudovanje jim ne prihaja iz

povemo, da se nam dozdeva nespodobno, da se najsvetejše reči obračajo na politične demonstracije!

Kar se je v koroškem dež. zboru zastran sept. manifesta godilo, obudilo je v nas tri različne misli.

Najpred smo občudovali c. k. uradnike, da so toliko serčnosti ali prav za prav toliko prederznosti imeli in zobe pokazali cesarju in ministru. Škoda, da o drugih priložnostih te serčnosti nismo občutili: kakor je Šmerling godel, tako so ti gospodje plesali!

Drugič nas je žalost obšla, da so slovenski poslanci tako malo marali za misel in voljo slovenskega naroda. Gg. Švab, Novak Franc in Novak Jožef zastopajo več kot 45.000, — gg. Maier in Steinberg zastopata okoli 35.000, — gg. Homan in Nischelwitzer več kot 12.000, gg. Götz in Walter več kot 24.000 samih Slovencev in nobeden izmed teh poslancev v tem imenitnem pranju ni govoril in glasoval v duhu in po volji ravno teh Slovencev, ki so jih izvolili. Slovenci! ne zabite tega; zapišite si to globoko v serce za čas prihodnjih volitev! —

Slednjič se nam pa vse to djanje koroškega zbora dozdeva kakor nekako prazno slamo mlatiti. Državopravno prasanje gre svojo pot, presvitli cesar in minister Belcredi delata, kar sta gotovo dobro premislila in terdno sklenila in dobili bomo gotovo skorej ustavo, in sicer veliko boljšo ustavo, kakor nam je bila rajna februarica. Bog daj avstrijskim narodom pamet, vladi pa terdno nepremakljivo voljo, kakor jo nahajamo zapisano v oktoberski diplom in septembarskem manifestu!

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju 27. febr. — z — (Nekaj o zborih, zlasti o hervaškem in ogerskem. Kuranda in februar. Dualizem. Knjižica. Pomiloščenje.) Naj se spet enkrat kaj oglasim. Ne vem sicer nič posebnega sporočiti, mislim pa vendar, da bo vse eno prav, če to, kar je, enmalo omenim. Tedaj začnimo. — Deželni zbori takraj Litave so se že končali in zdaj zborujeta samo še česki in gališki zbor, kar brave gotovo dobro vedó. Pa tudi tema dvema se že po časnikih napoveduje, da bo treba kmalo kmalo — končati, *) cesar pa še nič kaj prav ne verjamemo, ker se nam nemogoče zdi, da bi Belcredi svojega prednika tako zelo posnemati zamogel in ker ima česki zbor zlasti še volitni red prenarediti. — Dunajski zbor pa se je

*) Mu je žalibože že naznanjeno, da se konča 15. t. m. Vredn.

končal 21. febr. Naši gospodje zastopniki so jo s konca kaj visoko povzeli in svetu kazali, kakor da bi le Dunaj imel vso politično modrost v najemu; ali kolikor bolj se je unkray Litave svetiti in daniti začelo, toliko manj se je tukaj govorilo, dokler da so slednjič popolnoma potihnili, kajti zdi se mi kakor kri pa voda, če kdo terdi, da je to pravna zguba, kar je drugemu pravna doslednost! Predno pa so se ločili, imeli so še gostijo prav po dunajski. Bila je veselica, zares narodnih zastopnikov vredna! Da si tudi niso naravnost o politiki govorili, obdelovali so jo pa tolikanj bolj skrivé — v verzih in prozi, da se človek čudom čudi, kako da morejo poslanci v tako važnem času tako lahkomišelnj bi. Še celo Nace Kuranda, ki vedno grenke molče požira in ki ga nismo že od septembra videli veselega, še celo ta je bil vesel, da je bilo kaj, — morebiti zato, ker je zdaj ravno februar in celó 26. čudnega spomina! Da bi ga bili prej videli, kako je klaverno in zamišljeno hodil proti Škotskim vratom gledat in ozirat se po ljubljennem Šmerlingovem gledališču, ki je zdaj zaperto in se celó ne ve, kdaj se spet odpre. To ga je vselej tako potrló, da je z debelimi solzami v očeh zdajci se nazaj med ozidje vernil, kjer mu pa ni nič po vseči, bodisi v deželni zbornici ali v mestnem svetovavstvu. Vsi parlamentari na svetu, tako smo ga čuli mimogrede večkrat v brado mermurati, vsi parlamentari zdaj zborujejo, le avstrijski mora molčati, oh to je hudo! Kje so časi, ko je vse na nas gledalo, ko smo mi veliki zvonec nosili in so se ljudstva tresla kot drobne šibice. Zdaj pa je minula Dunaju slava, še cesarja ni več tu, le maskare in „Narrenabendi“ so nam v delež. Tako Nace, — ali pustimo ga in tovarše njegove ter hitimo drugam kaj pogledat. Včeraj je bil 26. februar! Prejšnja leta je bilo ta dan vse živo in veselo, če tudi le na vitez, kaj pa letos? Pravijo, da je g. Šmerling sam v celem Beču ta dan praznoval, kar je gotovo kaj pomenljivo! Prej vse zanj, zdaj pa sam! Kako žalostno! — Ker se česki in gališki zbor zdaj bolj z domačimi zadevami pečata, obrača se ves svet bolj na uno stran Litave — v ogersko in hervaško zbornico, kjer se važne reči za Avstrijo snujejo. Kmaló tudi zvemo, kaj in kako da bode. Obžalujemo le, da so si Hervatje s svojimi sklepi nekako roke zavezali in tudi beržkone vogelni kamen dualizmu postavili. Slovani so nekako poterti, tolikanj bolj ba se veselí Madjarji in so tudi hervaška poslanci, dr. Suhaja in Mrzovića, ki sta adresó v Buda-Pešto prinesla, kaj sijajno sprejeli ter v njima pozdravljali „viteške brate Hervate“ z besedami: „Ej ena Horvatok! (t. j. živili Hervatje!) Pa tudi

cesarjeve besede, s kterimi je poslancema odgovarjal, cikajo menda na dualizem. Najprej rekel je cesar, naj se Hervatje z Ogri spravijo in poravnajo svoje medsebojne državopravne zadeve, potem naj skupaj določijo, v kakšno zvezo da hoče stopiti ogersko kraljestvo z deželami takraj Litave. Po tem takem nima hervaški zbor več pravice, zase dogovarjati in pogajati se z državo, ampak to le zamore združen z ogerskim. V ces. manifestu je bil še govor o hervaškem in ogerskem dež. zboru kakor o dveh samostojnih in enakopravnih skupščinah, in da se bo to, kar bota obadva zbora sklenila, predložilo dež. zborom takraj Litave, a zdaj nam kaže ces. odgovor, da hervaški zbor ne more na svojo roko o državopravnih zadevah nič sklepati. Da je to kar dobra voda na madjarski mlin, misli si lahko vsak, zlasti če prevdarja, da madjarski listi zdaj na vso sapo le o Nemcih in Madjarjih pišejo in nam nekak „federalizem v dualizmu“ priporočajo in ponujajo. Federalistom je tedaj treba previdno ravnati in zdaj vsaj toliko rešiti, kar in kolikor je rešiti mogoče. Da pa madjarsko dualistično drevo ne bo v nebo zrastlo, sta nam še porok diploma in manifest — cesar in Belcredi! Treba pa je pred vsem hišo v red spraviti, ker že terkajo na vrata sovražniki — vshodno vprašanje in Bismark — in politični barometer kaže in obeta tudi nekak vihar, ki lahko veliko zmešnjavo napravi, če vlada prave ne zadene. — Omenim naj še neke knjižice, ki je te dni na svitlo prišla in se imenuje „Bodočnost in pravo Avstrije“. Ona je napravila velik hrup med ljudmi in zasluži tudi po pravici vso pozornost, ker pobija z veljavnimi dokazi dozdanjo politiko, ki se tiče vojaške krajine in vshodnega vprašanja, itd. Morebiti, da mi bode prihodnjič mogoče kaj več o nji spregovoriti. — Tudi to naj še pristavim, da je vlada pomiloščenje tudi južnim Tirolcem naklonila in posebno komisijo odločila, ki bode knjige za ljudske šole preiskovala in do- tične nasvete predložila.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Hurah! — škof Dobrila; — blisk in grom.) Človek obrača, Bog pa obrne, rekli smo v poslednjem listu; nismo obupali, ako ravno se je nad nami mračilo. Kako so jo obračali in sukali Madjarji in Nemci, vse je bilo že narajeno: ogersko ministerstvo, dualizem, Belcredi pojde in njegovo mesto prevzema naša najboljša prijatelja: Ali žl. Blagatinšek — Kaiserfeld ali pa grof Ant Auersperg. Bog pa je obrnil: Cesar je spregovoril madjarskemu zboru in vse se kaže drugače.

serca. Nimajo namreč nobenega veselja, pa tudi zmóžnosti jim manjka, da bi mogli kraje in ljudi osebno spoznavati. Predirjajo vso kranjsko deželo ter še vidijo, da so kraji in gorski verhunci, kjer marsikaka cerkvena stoji, v resnici „krasni in strašno lepi“, — tega pa ne zapazijo, da so Kranjci tudi najlepše krasotice. K večjemu je kdo izmed njih v Nosekovem časnikarskem slovarju bral, da so ljubljanska dekleta zanimiva zavolj visoke, tenke rasti. V Ljubljani deklet še niso učili, naj bi se krivo nosila, razun malega števila mestnih gospodičin. Seljanke, ki iz dežele prihajajo, so ravno izraščene, kakor jelke; kajti na glavi nosijo verče za vodo, („menda le škafe?“) pa polno natlačene jerbaze. Da jih to preveč v glavo ne tišči, devljejo si nanjo venec, ki ga spletajo iz ozkih suknenih trakov, kakor copate ali opanke, ter ga napolnijo s pavolo (navadno le z arovico, žimo, volno? itd.). Slovenci ga imenujejo „svitek“. Kranjci se ne ravnaajo v svoji obleki po šegi dunajskih ali pariških dnevnikov za nošnjo, temveč posnemajo medicejsko Venero, ki meri čez pas osem palcev. Krasota so tudi Kranjci goste obervi in velike oči, ki razodevajo serce, kakoršne je Homer videl pri

gerških boginjah, vzlasti pri Heri. Škoda le, da si goste, rujvaste lasé zakrivajo z belim ogrinjalom, ki si ga verh čela z volnom zavežejo, da jim nazobljeni rožički molé na levo in desno. V prejšnjih časih so si ženske to pokrivalo pod brado djale navskriž, potegnile konce čez ramena na herbet in naredile vozé; zdaj ga pa nekako po herbtu spuščajo, da je nekoliko podoben mrežam, ki jih nosijo mestne gospé. To pokrivalo je sploh tanko, na vse strani nazobljano in prešito ter se imenuje po slovenski „péča“.

Kranjci nimajo svoje narodne obleke, in zdi se mi, da je niso nikoli (?) imeli; le toliko sem izprašal, da se v Ljubljani pri tiskarju Blazniku zastran te reči more največ izvedeti. Ondi se mi je pokazalo 12 podob kranjske noše iz različnih krajev. Zraven pa se mi je tudi povedalo, da so te noše že vse predrugačene, ali pa da jih več ni. Pervi natis tega dela je pred 20 leti beli dan zagledal, vendar je pa tedaj že le kalzal obleko, kakoršna se je pred 40 leti nosila. V resnici je tudi že „jopa“ pri mladih kranjskih dekletih ponehala. Persnik, ki se terdo života prijemlje, ali pa ozka jopica očitno kažete na drugo nošo. Kerščence v mestu dajejo že tudi pečam slovo.

Čudno se nam tudi zdi, da je kranjska dežela zastran noše tolikanj različna. Dežela je razcepljena na vse strani. Pri Dolencih velja menda ta le pravljica. Ko je Bog svet vstvaril, ostalo mu je še nekaj soderge, in vergel jo je v kranjsko deželo, zato je tako raztergana in razpokana. Tudi v zgodovini se ji je kos za kosom dodajal, in današnje kranjske vojvodine se je v prejšnjih časih mnogo mej dotikalo. Tudi jezik pričá o različnih tvarinah. Šega, navade, noše in življenje so v vsakem kraju drugači, dasiravno glavni značaj Slovencev, Kočevarja ali Nemca povsod enak ostaja. Prebivavci te dežele pa so sploh lepega života in čiste barve.

Morebiti je vlažna toplota temu vzrok. Ni tedaj čula, če se Teržačani časi v kranjska dekleta, ki v Terst pridejo služiti, zatelebajo in jih mnogokrat tudi v zakon vzamejo. Ljudje pa, v Trstu rojeni, niso posebne lepote. Kranjci imajo sploh pobožne matere in so delavne, zatorej se ne prigodi redko, da se bogati Teržačani z revnimi Kranjci poročajo. Nek kranjsk dekan mi je pravil, da se je samo iz njegove dekanije v petih letih osemnajst deklet tam dobro omožilo.

(Konec pride.)

Spet se je pokazalo, da stavimo upanje svoje na terdno skalo, — naše upanje sta svitli cesar in Belcredi! — Se drugo veselo novico prinaša danes „Slovenec“. Kdor česti in poslavlja naše pervake, ta skazuje čest in slavo celemu našemu narodu! Presvitli cesar je te dni počestil enega naših najslavnejših rodoljubov: premilost škof v Poreču, gosp. **Juri Dobrila**, dobil je red železne krone druge verste. Dobro še vemo, kako se je gosp. Dobrila v Terstu obnašal povsod in vselej kot zvest Slovan, — kako je spisal mornarjem prelepo molitvino knjigo, — kako je razposlal prvi svoj pastirski in nastopni list v milem našem jeziku, — kako se je v državnem in deželnem zboru skazal skerbnega in rodoljubnega pastirja, — kako je na Dunaju v besedi in djanju se kazal vrlega rodoljuba, — vemo vse to in poznamo tudi njegove težavne razmere in okoliščine, — zatorej štejemo g. D. med prve naše domorodce in hvalo in slavo zakličemo presvitlemu cesarju, da je spoznal velike zasluge premilost škofa in ga tako visoko počestil. Slava! — Čudno vreme smo te dni imeli. Najprej je v sredo začel dež iti in šel je celi den; proti večeru pa se je bliskalo in gromelo kakor pasje dni najhujšej vročini. Tudi vdarilo je v telegrafne strune in na Speh (Schmelzhütten) oškodovalo 7—8 telegrafnih drogov ali šting. Stari pregovor pravi: „kedar zgoodej gromi — zemlja bogato rodi;“ imamo torej pričakovati dobro letino. Bog jo daj, potrebni smo je! —

Iz Vellikovega J. Z. (Predpust. — Ogenj. — Igrališče.) Ker se nisem nobenega dopisa iz našega mesta v „Slovenec“ bral, naj mu pa jaz kaj odtod povem. — O pustu ne vem nič imenitnega pisati, ker se tudi nič tacega zgodilo ni. Kakor se je začel, tako se je končal. Veselic je bilo le malo, čemur se pa tudi ni čuditi, ker gotovo vsakemu zdaj v teh slabih časih denarja zmanjkuje in se mora le na to misliti, kako se bo življenje pošteno ohranilo. Pustni prazniki so bili pa vendar malo bolj oživljeni, ker o pustu se mora, naj velja, kar hoče, enmalo poskočiti, in — noreti, če se je tudi treba kaj potem za ušesa praskati pa stradati! Tudi nekaj šem se je bilo prikazalo, ki so po ulicah norčije vganjale. Pa hitro pretekli so dnevi veselja in nastopil je postni čas, kjer je treba kaj drugega delati. Letá pa se je začel z nesrečo. 14. februarja okoli 9. ure zvečer se zasliši naenkrat klic: „Feuer, Feuer“, (t. j. ogenj, gori! ker pri nas še ne znamo slovenski!) in vidi se zunaj mesta (pri sv. Rupertu) velika svetloba. Kmaló smo zvedeli, da gori skedenj G. Šiferja. Lahko bi bil še drugi pogorel, kateri je zraven, ko bi ne bila prišla hitra pomoč. —

Še nekaj ne smem pozabiti, namreč to, da nas je družba, ktera je tukaj v sobani G. Helblinga igrališče napravila in tako meščanom dolge večere kratila, zdaj že zapustila in šla, kakor se sliši, v Pliberk. —

Konečno naj naznam vsem Slovencem še to, da je novi advokat g. dr. Pavlič že nastopil svojo službo. Da smo ga tu kaj zelo veseli, gotovo nam radi na besedo verjamete. Pričakujemo, da se bo zdaj tudi sè slovensčino kaj na bolje obrnilo, česar iz celega srca želimo!

Drugokrat, če bom kaj novega zvedel, pišem spet, če je prav. (Prosimo! Vredn.)

Iz Celja * 23. februarja. (Slabo je. Čitalnica pa veselice. Naše domorodkinje. Štaj. slov. poslanca — verla moža! Federalizem pa dualizem — kateri bo prej pod verbo smuk? Gostija v Nici.) Malokdaj imam priliko, da bi pero v roke vzel in „Slovenec“ kaj sporočil, — pa saj tudi res nimam časa, ker gre današnje dni zlasti kupčevavcu, obertniku in barantaču v vsemi močmi le na to gledati, kako bo shajal in pošteno se preživel. Povsod, tudi pri nas, pòje se nam dan na dan ravno tista, da denarjev ni; pa kaj pravim: pòje? — vsi od

kraja čutimo menda že te britke pa resnične besede, kajti žepi so prazni, in kupčija padla je skoraj vsa na doljno vejo! Pa pustimo to; enkrat se bo saj kaj na bolje obrnilo, če ne, ne vem kaj bo? — Rajši pa naj povem kaj družega, kar človeku še nekaj veselja dela. Tu spomnim najprej našo čitalnico, ki nam živo priča, da se res tu nahajajo iskreni Slovenci in da slovenska reč čedalje bolj napreduje. Zlasti moram tu omeniti naše gospé in gospodičine, ki se kaj rade in z nekim ponosom čitalničnih vesellic udeležujejo, kar so posebno pokazale pri besedi na pustni torek. Ta dan namreč je bil v čitalnični sobani sijajen ples, ktere ga se je tudi udeleževalo več ko 30 maškar v kaj lepi in okusni opravi in izmed teh dve tretjini v slovanskih barvah. Vse sobe so bile prepolnjene in govori se zdaj po celem mestu, kako je bilo lepo in krasno, da nikjer tacega! 25. t. m. se bode pa igrala igra „pravi Slovenec“, ki ima 3 djanja in ki jo je sestavil verj gimnazijalec. Nadjam se, da bo prav zanimiv večer in da bo to spet veliko ljudi v čitalnico privabilo, ker neverjetno se vam bo zdelo, če rečem, da tu vse hrepeni po čitalničnih igrah in komaj pričakuje dneva, kdaj da bodo, kar je gotovo lepo znamenje našega uka pa omike želnega slov. prebivalstva. Tako pa tudi po mojih mislih čitalnica najbolj spolnjuje namen svoj, ta namreč, da budi slovensko zavest, da podučuje in omikuje Slovence, ker jih z igrami tudi najbolj k sebi vabi. Zato je pa tudi čitalnično vodstvo sklenilo, preseliti čitalnico v drugo večje stanovanje, ker je sedanje že premajhno in pretesno. Če bo prav šlo, bomo z njo kmalo sredi mesta v kaj lepem in prostornem bivališču, kar tudi nekaj pomenja. Predno pa o čitalnici končam, moram še enkrat naše gospé in gospodičine pohvaliti ter jim zaklicati: Tako je pravo! Poljaci so preverjeni, da, dokler ostane še ena poljska mati, tako dolgo ne poginejo, naj počenjajo Rusi, kar hočejo, — in tako tudi mene navdaja sladko upanje, da, dokler se bo narodna zavest pri naših gospéh in gospodičinah tako vnemala in širila, mi ne bomo ne le poginili, temuč vedno čvrstejši postajali in ko svobodni in z drugimi enakopravni narod v Avstriji živeli! — Z našima poslancema, gg. Hermanom in Razlagom, smo tu kaj zelo zadovoljni in ponosni, da imamo taka dva junaka v štajerskem dež. zboru. Da pa nista nič posebnega opraviti mogla, tega nista ona kriva, ampak nemile nam okoliščine in pa tisti prijatli naši, ki pravijo, da tudi Slovence zastopajo, ali žalibože, da jim do zdaj še nihče tega verjeti noče in ne more! „Po sadu jih bote spoznali!“ pravi pomenljivo in resnični pregovor, — ti pa so nam dozdej le piškave orehe ponujali in dajali; kdo si more kaj prida od njih obetati? Mi pričakujemo tu, da nam kmalo napoči zora boljših dni, zlasti ker je geslo narodnosti zmirej močnejši in je zlasti 13 slov. Špartancev v kranjskem zboru veliko k boljemu pripomoglo. Zmaga, mislim, da ni deleč; če se nam tudi zdaj obeta in kaže dualizem, — naj le bo, ga bomo že preterpeli in še prej našo reč dosegli; kajti dualizem se meni zdi kot zadržna bol pri porodu, in tako bode najberže tudi, dasiravno ni treba nikomur misliti, da sem kak prerok „oder dass ich ein so grosses Wort so gelassen ausgesprochen habe! Qui vivra, verra!“ — Še nekaj, potlej naj pa jenjam. Kaj imenitno in pomenljivo se mi namreč zdi, da so si ruski in ameriškanski vojaki v francoskem mestu Nici veliko gostovanje napravili in si „na zdravje in pobratimstvo“ napivali. Zdi se mi to vredno, da se pomni! Zdaj pa dosti. Drujkrat spet kaj, če bo prav.

Iz Kobarida = (Nekaj veselega.) Sporočevaje o tukajšnjem šolstvu potožil sem bil jeseni prav odkritosérno o zadržkih veselega napredka ter med njimi „primo loco“ imenoval premajhno učiteljsko plačo. Povedal sem bil, kako je naš verli učitelj g. F. D. terkal in zopet terkal, pa

brez vspeha, da si je tudi bila prošnja pravična. Visoka gospôda si je menda mislila: „Wir können warten“ (mi lahko čakamo)! — Sitemu se tako nič ne mudi; ali ubogi učitelji, ki še toliko plače ne dobivajo, kolikor navadni dninarji ne morejo dalje čakati! Poterkal je torej imenovani g. učitelj v tretje, in glej — odperlo se mu je! Hitro smo spoznali, da ima zdaj naš svetli cesar novega ključarja — gosp. Belkredi se nam je pokazal pravičnejšega ministra, nego je bil njegov prednik. Gosp. Šnerlingu ni bilo po volji, da bi se učiteljska letnina povišala, gosp. Belcredi je pa v odgovoru na učiteljevo prošnjo kar naravnost zapovedal, da se ima obema učiteljema plača povišati do postavne visokosti (namreč do 315, pa do 210 gld. a. v.), ter je pristavil tehtne besede: „Wird darauf gedrungen!“ — Res da tirja g. državni minister, naj doplača srenja, kar manjka, vendar hoče tudi iz šolskega zaloga priložiti, ako bi srenja „aktenmässig“ dokazala, da jej ni mogoče učiteljske plače povišati. To ji je pa menda bilo, ker je v srenjskem zboru zoper povišanje glasovala, prav lahko dokazati. Saj ji pa tudi resnično pri tolikih plačevanjih državna kasa celó malo pripomaga! Duhovnega pomočnika, zdravnika, podučitelja vzdržuje srenja sama; ona plačuje tudi dve tretjini letnine učitelju in dve tretjini obresti za šolsko poslopje; verh tega daje črez 50 gl. a. v. vdovi enega prejšnjih učiteljev, itd.

Ker so dokazi že naprej poslani, upamo, da bode v kratkem letna plača naših učiteljev do postavne visokosti povišana in sicer s pomočjo šolskega zaloga. Bog daj srečo! Živio Belkredi!

Vendar to ni še vse, kar tukajšnje šolstvo razveseljuje; imam namreč še nekaj povedati. Prejela sta naša učitelja v prvih mesecih sedanjega šolskega leta vsak po 40 goldinarjev priboljšeka iz državne blagajnice, vsega skupaj tedaj osemdeset gld. To je precej veliko. Kaj tacega se ni bilo še nikoli tukaj zgodilo! Zatorej bode ta prigodek z velikimi čerkami zapisan v letnaše triredne šole. Šolski prijatelji si ne morejo kaj, da ne bi ob enem očitno hvale izrekli častitemu šolskemu nadzorništvu za pošteno priporočilo! Hvala posebno pa vleslavni c. k. namestniji, ki se je tako radodarno skazala do naših zares podpore potrebnih pa tudi podpore vrednih učiteljev! Tako naloženi denar bode gotovo največi obresti donasal i deželi i državi; ker boljši plačana učitelja tudi veselejši svoje dopolnjujeta ter z omiko in znanostjo tudi blagostanje širita. Hvala torej še enkrat za lepo podporo! Slava Belkredijevi dôbi, ki pri tolikošni varčnosti vendar še tudi uk podpira! Naj bi se to vsako leto ponovilo!

V Ljubljani 28. februarja. J. Y. (Velik krik — malo volne! Iz mestnega odbora). Prestali smo „strašni vihar“, ki so nam ga prerokovali vremenski preroki nove „Presse.“ Zapazil je namreč nek dopisač omenjenega centralističnega lista, da se zbirajo temni oblaki nad glavo g. Horaka, predstojnika podpornega društva za rokodelce in obrtnike. Hitro je jel prerokovati nevihto in nektare gostilnice ljubljanske bite so zadnji čas polne krika o tem viharju. Neka znana stranka rogoviležev, ktera bi rada imela vse po svojem kopitu narejeno, hotla je v obnem zboru podpornega društva za obrtnike poskusiti svojo srečo in spodriniti dosedajnega predstojnika g. Horaka in ves opravilni odsek, ter tako dobiti omenjeno društvo v svoje kremplje. Poslala je nekega g. Laknerja za svojega „matadorja“ v boj in mu dala s seboj celo kopo predlogov in nesramnih lažnjivih napadov na g. Horaka in na ves opravilni odsek. Tako je mislila svoj namen doseči, pa sramotno jej je spodletelo! Pač je gromelo in treskalo v tem zboru, ali vse drugači, kakor so ti vremenski preroki pričakovali. Nesramni napadi, kterih lažnjivost se je koj v zboru

očitno dokazala, zbudili so tak vihar med zbranimi meščani, da je bilo komaj moč razdraženost pomiriti. Za tri te predlogov glasovali so trije ali štirje (toliko jih je namreč stalo za tem „matadorjem“) in vendar je bilo zbranih udov blizu 200. Kje so bili nek isti gospodje, ki so se tako ustili že štirinajst dni poprej? Podpisanih je imel pač kacic 30, blizu pa ni bilo teh junakov! Koliko je na take podpise držati, vsakdo lahko presodi. Za druge predloge, ktere je popred bral, pa zbor ni hotel, da bi se bilo glasovalo in po skorej enoglasno izrečeni želji prestopilo se je k dnevnemu redu. Lažnjive napade teh rogoviležev ovrgli so najbolj udje omenjenega društva s tem, da so izročili g. Horaku zahvalnico za ustanovljenje in desetletni trud v blagor društva, v kterej tudi obžalujejo, da ga protivni pisarji tako nesramno napadajo in njegovo visokocenjeno ime z blatom laži oskrinjati si prizadevajo. Podpisanih je bilo 140 veljavnih mož. Ves opravični odsek je bil skorej enoglasno zopet izvoljen; „matador“ omenjenih rogoviležev dobil je od 156 glasov cela 2, drugi kandidati njihovi pa 10—17 glasov! Prepričali so se pač, da so s svojim rogoviljenjem zabredli na napčno polje. „Matador“ njihov pa je prišel drugo jutro zjutraj k g. Horaku in ga je prosil odpuščenja, ker on je bil podpihovan od družih, kteri si menda niso upali priti blizu. Pač lepi značaji!

V pondeljek bil je zopet majhen boj v seji mestnega odbora. Po končanej razpravi zaradi lokalne policije, ktero prevzame mestna občina 1. aprila, predložil je g. dr. Orel, naj se državnemu ministru g. grofu Belcrediju podeli častno meščanstvo v priznanje njegovih zaslug za samostojnost občin. S 16 proti 7 glasom je bil sprejet ta predlog, akoravno ni bil g. Dežmanu in še nekterim gospodom po volji! Tudi je bil izvoljen za častnega meščana prejšnji deželni glavar g. baron Schloissnig.

Deželni zbori.

Terzaški. Zadnjič smo se menili o poslancu Hermetu in predlogu njegovem. Da bi obveljalo to, kar on terdi, namreč da naj bo samo laški jezik oficijalni ali uradniški jezik, postal bi zares narobesvet! Če že g. H. od Nemcev noče nič slišati, vendar pa ne more nikakor tako zateleban biti, da bi o Slovencih nič ne vedel, s kterih pomočjo je Terst postal, kar je in ki mu morajo še dandanašnje stražo delati in varovati ga, da se mu kaj hudega ne prigodi. Ta premodri Salomon, hočem reči Hermet, nima sicer nič zoper to, da prebivavci terzaške okolice doma po slovenski kramljajo, ali v Terstu mu je edino le laški jezik veljaven! Kaka modrost in pa — silovitost! Vsa bremena naj bi Slovenci nosili in Terstu dobrote skazovali, on pa (t. j. ošabna laška gospoda) bi jim pa še tega ne dovolil, da bi se omikati zamogli in govorili povsod tudi v domačem jeziku. Tako Slovenci! Nasprotniki, bodisi Nemci ali Lahi, so si povsod enaki. Povsod jo v enomer trobijo, da je njih „Kultursprache“ čez vse, drugi jeziki pa da nič ne veljajo. Nič jim ne pomaga, akoravno je Belcredi enakopravnost jezikov za postavbo oklical — vse bob ob steno! Čudimo se pa tudi, da se ni nijeden poslanec, ki zastopa slov. okolico, vzdignil in možu H. zagromel, da bi mu dolgo po ušesih žumelo, kajti taki imajo kosmata ušesa ter jim je treba že enmalo bolj zavpiti. Bodisi pa, kavor hoče, kaj tacega bi terzaški Slovenci, ki se s ponosom zavedajo narodnosti svoje, nikakor terpeti ne smeli. „Biti slovenske kervi Slovincu je ponos!“

V seji 7. febr. je bil na versti predlog, ki zahteva, naj ustanovi postavba, po kteri bi se imela vsa zemlja na gorskih straneh ali višinah terzaške okolice razdeliti v tri dele, namreč 1.) v zemljo, ki bi jo kmetje zase

obdelovali kot zasebni posestniki; 2.) v zemljo, kjer naj bi skerbela mestna gospodinja napraviti gozde, in 3.) v zemljo na pašo. Ta predlog se je tudi odobril, akoravno ni bil posl. Žerjav rad videl, da bi se prej zaslislale želje omenjene okolice. Nadalje se je tudi sklenilo, da se mesto razširi in se mu kacic 18.000 ljudi iz okolici pridene Čudno! Vlada namreč misli predložiti za okolico 14 namesti 6 poslancev. Kako bi pa to po pravici storiti zamogla, če bi se ta predlog poterdil? Zdi se nam, da ta le na to meri, da bi se potem še bolj italijančilo. Ali morebiti ne? Tu je govorilo več poslancev, navajamo pa samo g. Primožiča, ki je rekel, da po tem sklepu ostanejo okolici samo višine ali gorske strani, — kar bi bilo gotovo izmed vseh še najmanjše zlo, ako imajo z odterganim kosom kake skrivne namene! — Tudi je še v seji vladin komisar povedal, da je poseben načrt zastran popravljanja terzaške ladjostaje napravljen. — V poslednji seji 14. febr. prestopila je zbornica najprej čez Hermetov predlog zastran rabe jezika na dnevni red, — kar je gotovo najboljše, kakor pa če bi se bilo kaj napčnega sklenilo. — Predlog zastran preuredbe postavbe za terzaški dež zbor odložil se je za prihodnjo sejo. Naposled je še zbornica sklenila posebno pismo zastran oproščenja od vojaške službe za Terst in okolico njegovo Njih. Veličanstvu poslati. Tu je slov. poslanec in rodoljub g. Nabergoj lepe besede (le škoda, da ne v slov. jeziku!) spregovoril, rekši, da imajo okoličani dvojno breme, ker so splošni vojaški postavi podvrženi in ker morajo tudi mestu kot narodna straža služiti, kar gotovo ni malo! Tudi g. Hermet mu je pritegnil in tako pripomogel, da se je spomenopis na cesarja napravil. Srečno!

Ogerski. Cesar je 27. febr. na budimskem dvoru adresi obeh zbornic sprejel. Deputaciji plemenitaške zbornice je odgovorilo Njih. Veličanstvo, da se nadja, da se bode ona v vsem zmerno obnašala in tako pomagala, da se dobri njegov namen doseže; unim spodnje zbornice pa, da sicer obžaluje dvombé, ki so se pri razgovorih o adresi izrekle, da se pa vendar trdno derži tistih načel ki so bila v prestolnem govoru razložena — v prid in blagostanje vseh narodov. — Madjarji so nekaki poparjeni, ker se jim ne bode vse namah, kakor bi oni radi imeli, dovolilo. To pa nas spet tolaži in z upanjem napolnjuje. Slava cesarju!

Ptuje dežele.

Bivši romanski knez Kusa je že prišel v Brašovo (Kronstadt) na Erdeljskem, spremljen od vojaške straže, od ontod se misli, kakor nekteri pišejo, v Pariz podati. Druzega posebnega o tem puntu se še nič ne sliši kakor to, da viši puntarji spadajo med največi veljake v deželi in da je Kuso kneški prestol po skupnih prizadevah boljarjev in demokratov prekuenjen bil. Eni pravijo, da je tu posebno Ruska podpihovala, drugi pa, da je Napoleon tako hotel, ker ni več za kneza maral. Kmalo pa se mora zvedeti kaj gotovega, in tudi to, kaj da mislijo vlade storiti. Ker ta zadeva lahko velik ogenj vname treba je ž njo kaj previdno ravnati.

Rusko Poljsko se bo vendar razdelilo v 10 gubernij in 84 okrogov. Vojaški poveljniki so viši carjevi namestniki. — Zveste uradnike plačuje vlada tudi s tem, da je zaukazala, da se mora pri prodaji (na Poljskem, Litanskem) posebno nanje gledati. Če kaj kupijo, plačajo to še le v 20 letih. — Z Rimom se je vlada neki popolnoma razperla in piše se, da se bode v kratkem kat. cerkev na Poljskem za neodvisno oklicala (porusila?).

Bismark se še vedno repenči, kar more; ali bo pa res tudi za meč zgrabil, ali kaj, to pa ni še vendar gotovo. Bismark je ves muhast.

Ircem je tedaj vzeta za leto in dan imenitna „Habeas-corpus-akte“, ki zadeva osebnostno svobodo. Zdaj zamorejo vse sumljive prijeti in jih celo leto zapreti, kar tudi res pridno delajo. Ali kaj pomaga Angležem postavbo vzdigniti, če krivice še ostanejo?!

Razne novice.

* Jugoslovanski dijaki na dunajskem vseučilišču poslali so prevzvišenemu vladiki Strossmayerju z več ko 200 podpisi peticijo za jugoslovansko vseučilišče v Zagrebu. Tudi Slovencev se je več ko 60 podpisalo, kar je lepo znamenje njihovega rodoljublja. Pa tudi iz družih vseučilišč, kjer se Jugoslovani učé, poslale se bodo enake peticije. Svet naj vidi in zve, da je Jugoslovonom res mar, da bi se v domačem jeziku izobraževali in napredovali. Živili Jugoslovani!

* Ljubljansko zgodovinsko društvo je prodalo, tako pišejo časniki, nad 200 centov starega papirja funt po 5 kr. Mislijo neki, da zdaj društvu zadnja klenka, kar bi ne bilo čuda, ker se noče, času primerno obnoviti, tako, kakor je „Slov.“ že večkrat svetoval.

* Slovansko pevsko društvo na Dunaju bode 14. marca napravilo veliko besedo v dvorani „Gartenbau-Gesellschaft.“ V ta namen razposlalo je velikansk vabilen list, ki je tiskan v českem, poljskem, serbskem, rusinskem, hervaškem, slovenskem in nemškem jeziku. Vstopni listeki se bodo dobivali od 11. marca za 1 gld. 50 kr.

* Te dni sta prišla na svitlo dva nova vezka „Cvetja“ namreč 28. in 29. Obsegata pa žalostno igro Tomaž Mor, ki jo je poslovenil J. Križaj Severjev, potem starodavno „pesem o vojski Igorjevi“ od M. Pletersneka, in naposled začetek izvirnega romana „Deseti brat“, ki ga je spisal znani naš nadopolni pisatelj J. Jurčič. Vse branje je tako mično in lepo, da zasluži zares vsakojako podporo. Slovenci, naročujte se vendar na „Cvetje.“

* Oni dan smo dobili imenik ali šematizem frančiškanske pokrajine sv. Križa. Pregledovaje ga zapazili smo z veseljem, da so večidel vsa imena v sedanjem slov. pravopisu pravilno pisana, kar je zares lepo in vse pohvale vredno. Tako si častiti gg. očetje ne le kar nič ne škodujejo, ampak nas še morajo, da jih še bolj v čisljih imamo, ker niso starokopitneži in tudi spoštujejo, kar je spoštovanja vredno.

Duhovske zadeve.

Kerška škofija: G. Jan. Finster, duh. svetovavec in farni vikar v Brežah je umrl. R. I. P.!

V. č. g. O. Ferdinand Steinringer, benediktinski opat v št. Pavlu itd., umrl je 2. marca v Celovcu. R. I. P.!

Najnovejše.

Hervaški zbor je dobil dva kr. reškripta Pervi zadeva sistiranje vojaške nabire, ki se ne dovoli; drugi pa adresu. V tem pa se zboru naroča, naj neutegoma deputacijo izvoli, ki se bode z ogersko deputacijo o deržavopravnih zadevah dogovarjala pa tako, da se kako samostojnost trojedne kraljevine zavaruje. Še le potem se reši vprašanje zastran Dalmacije. Vojaška meja pa še ostane, kakor je. —

O g l a s.

Naznanjam vsem Slovincem, da sem odperl svojo pisarnico v Velikovcu (Völkermarkt) 27. februarja.

V Velikovcu 27. februarja 1866.

Dr. Val. Pavlič, s/r
advokat.